

یادداشت سردبیر

کتابداری و نیاز به نشریات علمی بیشتر

کتابداری دانشی هم‌راستای گذر تاریخ است و در درازنای سده‌های گاه تاریک و گاه روشن تاریخ همواره نگهدار و اشاعه‌دهنده دانش و فرهنگ بشری بوده است. دانش کتابداری و اطلاع‌رسانی در عین حال که خود، همپای توسعه دانش بشری رشد می‌یابد، بنیان استواری برای رشد و توسعه سایر علوم فراهم کرده، راه توسعه دانش بشری را هموار می‌سازد. وسعت دانشی که سامان‌بخش تمامی علوم در تمامی دوران‌هاست، بی‌نیاز از برهان و استدلال است و آن چه نگارنده در این سخن کوتاه قصد پرداختن به آن را دارد نه وسعت دانش کتابداری، که لزوم وجود رسانه‌های بیشتر برای انعکاس هر چه بیشتر این وسعت و غنای محتوایی است.

دانشی که بالندگی تمامی علوم در گرو شیوه‌های ابداعی آن بوده و هر یافته علمی در هر شاخه از دانش بشری وامدار غنا و گستردگی علمی آن است، نیازمند رسانه‌های بیشتر و متنوع‌تری برای انعکاس یافته‌های علمی خویش است و این در حالی است که شمار نشریات ادواری مربوط به رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی در کشور ما از تعداد انگشتان دو دست فراتر نمی‌رود. در جهان امروز که علوم رشد تصاعدی یافته‌اند، اندک بودن شمار مجلات علمی در هر رشته از علوم که باشد، موجه و پذیرفته نیست و شگفت‌آور آن که این کاستی، در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی یعنی در شاخه‌ای از دانش روی می‌دهد که همزاد کتابت و هم‌طریق تمدن بشری است.

سرعت شتابان پیشرفت‌های علمی در دهه‌های گذشته تابع مستقیمی از پیشرفت‌های دانش اطلاع‌رسانی و علوم وابسته به آن بوده است. دانشی که چنین جایگاه ویژه و یگانه‌ای در میان تمامی شاخه‌های علوم دارد، در کشور ما برای اشاعه یافته‌های علمی خود همت بایسته‌ای نداشته است. البته در حال حاضر تعداد معدودی نشریه علمی پژوهشی معتبر و ارزشمند در زمینه کتابداری و اطلاع‌رسانی منتشر می‌شود که تلاش و همت پراچ دست اندرکاران این نشریات بر کسی پوشیده نیست، اما جامعه کتابداری و اطلاع‌رسانی امروز که جمع فرهیخته‌ای متشکل از اعضای هیأت علمی، دانش‌آموختگان و دانشجویان کتابداری و اطلاع‌رسانی است در زمینه انتشار نتایج پژوهش‌ها و یا حاصل اندیشه‌های علمی خود هنوز هم با کمبود مجلات و نشریات علمی روبروست.

ناکافی بودن مجلات علمی در این حوزه به حدی است که در برخی موارد حتی انتخاب موضوع‌های تحقیقات با توجه به دامنه موضوعی نشریات علمی پژوهشی فارسی موجود انجام می‌گیرد و پژوهشگران، ابتدا فصلنامه علمی پژوهشی هدف را انتخاب و سپس به انتخاب موضوع تحقیق مناسب برای انتشار در آن نشریه می‌پردازند.

رشد کمی نشریات علمی در زمینه کتابداری در کشور ما یک ضرورت است و این شاید از مواردی باشد که بتوان گفت کمیت و کیفیت لزوماً در آن رابطه معکوس نخواهند داشت و افزایش کمیت، کیفیت را دچار مخاطره نخواهد کرد، چرا که با فزونی تولید علم و انتشار یافته‌های علمی و در دسترس بودن نتایج یافته‌های پژوهش‌ها، به لحاظ منطقی انتظار می‌رود که در صورت رعایت اصول پژوهش و اجتناب از تکرار، کیفیت تولید علم و غنای پژوهش‌های علمی نیز سیر صعودی داشته باشد.

فصلنامه‌ای که اولین شماره آن را در پیش رو دارید، نخستین گام از تلاشی است که گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران، انجام آن را وجهه همت خود قرار داده است. اعضای هیأت علمی برخی از دانشگاه‌های کشور نیز در سمت هیأت تحریریه همکاری ارزشمندی در جهت تأمین کیفیت علمی فصلنامه دارند. امید می‌رود با عنایت جامعه علمی کتابداری و اطلاع‌رسانی کشور، این نشریه نوپا نیز در کنار نشریات با سابقه‌تر جایگاه مناسبی یافته، از همیاری و همکاری نویسندگان و پژوهشگران حوزه کتابداری برخوردار باشد. البته با وجود تولد یک نشریه دیگر، هنوز نیاز به انتشار نشریات علمی بیشتر در زمینه‌های تخصصی گوناگون، و حتی نشریه‌ای علمی که صرفاً مباحث نظری رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی را پوشش دهد، وجود دارد. امید که با انتشار نشریات علمی بیشتر، غنای محتوایی رشته کتابداری بیش از این مجال اشاعه و انعکاس بیابد.

نجلا حریری